INTEGRITATEA JUDICIARĂ – DEZIDERAT AL SISTEMULUI JUDECĂTORESC DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sofia ARAMĂ

aramacabinet@gmail.com

CZU: 342.22:347.962.04:342.571(478)

Following the research on judicial integrity in the Republic of Moldova, several relevant conclusions were outlined. The evaluation of the regulatory framework and practices in comparison with international standards revealed some gaps and inconsistencies. Key institutions such as the Superior Council of Magistracy and the Superior Council of Prosecutors play an important role but require adjustments regarding periodic evaluations and resignation criteria. Procedures for evaluating the professional performance of judges and prosecutors should be more transparent and continue to promote the principles of integrity. Additionally, there was identified a need to build trust between civil society and the judicial system. Recommendations include revising legislation, introducing clear and transparent evaluation criteria, and enhancing dialogue between judicial institutions and civil society to strengthen integrity in justice.

În contextul actual, integritatea judiciară devine o temă importantă pentru orice societate care aspiră la un sistem juridic echitabil și transparent. În Republica Moldova, ca și în alte țări, acest concept a devenit un aspect esențial al reformelor judiciare și al consolidării statului de drept. Investigarea integrității judiciare nu este doar un exercițiu academic, ci reflectă o necesitate imperioasă într-un peisaj juridic în continuă schimbare.Importanța cercetării în domeniu este evidențiată de multiplele provocări cu care se confruntă sistemul judiciar din Republica Moldova. Evaluarea și îmbunătățirea integrității nu reprezintă doar un obiectiv abstract, ci un instrument pentru restabilirea încrederii cetățenilor în instituțiile judiciare. Într-o societate democratică, încrederea în justiție este fundamentul pe care se clădesc relațiile sociale și civice.

Cercetarea devine actuală și relevantă într-un context global marcat de evoluția standardelor internaționale în materie de integritate judiciară. Republica Moldova, ca stat aspirant la integrarea europeană, se află sub presiunea conformării la aceste standarde. În acest sens, analiza practicilor și reglementărilor internaționale și europene devine o parte integrantă a demersului de cercetare, oferind repere și benchmark-uri esențiale pentru a evalua progresul și a identifica lacunele.Un alt aspect al actualității temei îl constituie dinamica schimbărilor legislative și instituționale în țară. Într-un mediu în care reformele judiciare sunt în desfășurare, cercetarea asupra integrității judiciare poate furniza orientări utile pentru elaborarea și ajustarea cadrului legal. Evaluarea constantă a impactului acestor reforme asupra integrității devine esențială

pentru a asigura că ele își ating scopurile propuse.În cele din urmă, actualitatea temei de cercetare privind integritatea judiciară în Republica Moldova rezidă în nevoia acută de consolidare a încrederii în justiție și de aliniere la standardele internaționale. Cercetarea devine un instrument indispensabil pentru identificarea problemelor, propunerea soluțiilor și susținerea eforturilor de reformare a sistemului judiciar în vederea asigurării unei justiții echitabile și transparente.

Scopul comun al celor trei capitole a le tezei s-a urmărit generarea de concluzii fundamentate științific pe problematica cercetată. În acest context, procesul de elaborare a tezei de master a impus un demers stiinţific complex, ce acoperă o arie tematică bine definită, urmărind atât dezvoltarea teoriei, cât și aducerea unei contribuții la literatura de specialitate. Abordarea teoretică a avut ca punct de plecare părerile unor autori consacrați în domeniu. Pornind de la aceste opinii, s-a încercat și expunerea unor poziţii personale cu privire la domeniul analizat, reformulându-se o serie de aspecte și particularizându-se o serie de concepte privind integritatea judiciară.

Obiectivele propuse în cadrul tezei includ, înțelegerea conceptului de integritate judiciară, prin analiza detaliată a noțiunii de integritate judiciară, cu accent pe definirea și înțelegerea sa în contextul specific al Republicii Moldova, precum și evaluarea cadrului normativ existent:investigarea legislației și reglementărilor actuale care vizează integritatea judiciară în Republica Moldova, identificarea lacunelor și inconsistențelor.Compararea practicilor cu standardele internaționale, prin prisma analizei și evaluării modului în care practicile judiciare din Republica Moldova se aliniază la standardele internaționale în materie de integritate judiciară.Rolul instituțiilor cheie:investigarea rolului și impactului instituțiilor cheie precum Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor în asigurarea integrității judiciare.Efectele evaluărilor periodice:analiza impactului evaluărilor periodice asupra performanțelor profesionale ale judecătorilor și procurorilor, cu accent pe transparența și corectitudinea acestui proces.Propuneri concrete pentru îmbunătățire:formularea recomandărilor specifice pentru îmbunătățirea integrității judiciare în sistemul juridic al Republicii Moldova. Prin atingerea obiectivelor, teza își propune să ofere o analiză profundă și să contribuie la dezvoltarea unor soluții practice pentru consolidarea integrității în sistemul judiciar din Republica Moldova.

Suportul metodologic și teoretico-științific al lucrării se bazează pe un cadru format din acte legislative naționale și internaționale, decizii judiciare relevante și directive specifice. Acest fundament oferă rigurozitate științifică și orientare teoretică necesare pentru analiza și evaluarea integrității judiciare în contextul specific al Republicii Moldova. Analiza deciziilor judiciare notabile, atât la nivel național, cât și internațional, aduce contribuții semnificative la fundamentarea teoretică a tezei. Precedentele judiciare oferă perspective practice și contextuale asupra implementării integrității judiciare în diverse jurisdicții.

Luând în considerare normele și directivele specifice emise de organizații internaționale precum Consiliul Europei și Uniunea Europeană, teza explorează standardele și recomandările concrete care vizează integritatea judiciară.

Aceste directive oferă un cadru normativ esențial pentru evaluarea și compararea practicilor din Republica Moldova. Integrarea unor studii și analize teoretice relevante privind integritatea judiciară completează suportul metodologic al lucrării. Lucrările academice, articolele de specialitate și cercetările empirice aduc contribuții teoretice esențiale pentru înțelegerea complexității acestei dimensiuni în cadrul sistemului judiciar.

Noutatea temei constă în abordarea detaliată și contextualizată a integrității judiciare în peisajul specific al sistemului judiciar din Republica Moldova. Lucrarea aduce o contribuție semnificativă prin concentrarea asupra realităților specifice ale sistemului judiciar din Republica Moldova. Analiza detaliată a contextului național relevă particularități, provocări și oportunități unice care influențează integritatea judiciară în Republica Moldova. O altă noutate constă în evaluarea detaliată și comparativă a practicilor din Republica Moldova în raport cu standardele internaționale. Această abordare oferă o perspectivă amplă asupra discrepanțelor și similitudinilor între sistemul judiciar din Republica Moldova și cerințele globale în materie de integritate judiciară. Teza de master nu se limitează la identificarea problemelor, ci propune și sugestii concrete pentru îmbunătățirea integrității în sistemul judiciar din Republica Moldova. Recomandările sunt adaptate la nevoile specifice ale sistemului judiciar din Republica Moldova și vizează consolidarea practicilor etice și responsabile. Un alt aspect inovator constă în abordarea dimensiunilor sociale și a încrederii între sistemul judiciar și societate. Prin aceste elemente de noutate, teza oferă o contribuție originală și relevantă la înțelegerea și îmbunătățirea integrității judiciare în Republica Moldova.

În concluzie, analiza detaliată a integrității în justiție și a standardelor de integritate judiciară dezvăluie o serie de aspecte esențiale pentru buna funcționare a sistemului judiciar în Republica Moldova. În primul rând, definirea conceptelor cheie și stabilirea principiilor integrității judiciare constituie temelia unei abordări coerente și a unei înțelegeri comune asupra a ceea ce înseamnă integritate în cadrul sistemului judiciar. Cadrul normativ al integrității în justiție, reflectat în legislația națională și internațională, relevă importanța acordată acestui aspect în contextul dreptului și justiției. Principiile precum legalitatea, nediscriminarea, obiectivitatea, echitatea și transparența reprezintă aspecte de bază în construirea unui sistem judiciar integru. Standardele de integritate judiciară, conturate la nivel mondial și european, oferă un cadru normativ esențial pentru evaluarea și îmbunătățirea performanțelor sistemului judiciar. Instrumentele elaborate de Consiliul Europei și Uniunea Europeană vin în sprijinul consolidării integrității, subliniind necesitatea unor politici anticorupție puternice și a unei transparențe sporite. Evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor, prezentată în Capitolul III, pune în evidență importanța unui sistem de evaluare periodic și obiectiv. Implicarea Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor în acest proces este importantă pentru menținerea și consolidarea încrederii în justiție. În final, teza subliniază că integritatea în justiție nu este doar un concept abstract, ci o componentă esențială a unei societăți democratice și a unui stat de drept funcțional. Implementarea unor politici și proceduri eficiente, îm-

preună cu un angajament continuu pentru îmbunătățire, reprezintă cheia unui sistem judiciar integru și echitabil.

Evaluarea și consolidarea integrității în justiție în Republica Moldova se desfășoară în conformitate cu prevederile legale stabilite în legislația națională. Legea privind integritatea în funcția publică, precum și alte acte normative relevante, oferă baza juridică necesară pentru implementarea și monitorizarea standardelor de integritate în sectorul justiției. În acest sens, definirea clară a principiilor integrității judiciare în cadrul legislației Republica Moldova reprezintă un pas important pentru asigurarea coerenței și corespunderii la standardele internaționale. Legea privind statutul judecătorului și Procurorul, precum și alte acte normative conexe, stabilesc norme clare cu privire la conduita etică, imparțialitate și responsabilitatea profesională a judecătorilor și procurorilor. Cadrul legal existent evidențiază necesitatea evaluării periodice a integrității judecătorilor și procurorilor, reflectând preocuparea pentru menținerea și consolidarea standardelor etice în exercitarea funcțiilor lor. Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor au responsabilitatea de a organiza și desfășura aceste evaluări, asigurându-se că acestea sunt efectuate în mod obiectiv și transparent. În plus, colaborarea între instituțiile judiciare și societatea civilă, prevăzută de legislația existentă, constituie un aspect important al reglementărilor din Republica Moldova privind integritatea în justiție.

Referințe:

1. Adrian M. Truichici, Luiza Neagu, Drept penal. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, Editura Universul Juridic, 2017
2. Alba Iulia Catrinel Popescu, Analize incomode, Editura Militară, 2020
3. Anca Jeanina Nița, Drept constitutional, Editura Universul Juridic, 2022
4. Andi Mihail Băncilă, Competitivitate și schimbare în spațiul politic internațional: curs de relații internaționale, Editura Militară, 2019
5. Cezar Virgiliu Filip, Organizare judiciară. Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, Editura Universul Juridic, 2023
6. Constanța Călinoiu, Verginia Vedinaș – Teoria funcției publice comunitare, Editura Lumina Lex, București 1999
7. Constituția Republicii Moldova, blocul de constituționalitate, 2022
8. Daniela Mitoțoiu, Etica și integritatea în viața publică, Editura Tritonic, 2022
9. Daniela Simona Orza, Prevenirea și combaterea terorismului, Editura C.H. Beck, 2023
10. Flaviu Ciopec, Laura Maria Stănilă, Evoluția standardelor CEDO, situațiile de criză și noile tehnologii, Editura Universul Juridic, 2021
11. Gabriela Rățulea, Justiție și coeziune socială, Editura Institutul European, 2015
12. Gheorghe-Liviu Zidaru, Competența instanțelor judecătorești, Editura Universul Juridic, 2015
13. Integritatea în justiție: realizări, provocări, perspective, Chișinău, 2018
14. Iordan Gheorghe Bărbulescu, Noua Europă. Identitate și model European, Polirom, 2015
15. Malița Mircea, Jocuri pe scena lumii. Conflicte, negocieri, diplomație, Editura C.H. Beck, București, 2007
16. Marian Nazat, Lumea de azi. Partea a doua, Biblioteca RAO, 2022

17. Mariana Rudăreanu, Drept comunitar - Note de curs, Ed. Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2007
18. Naumescu, Valentin, Sisteme politice comparate, elemente de bază, Cluj–Napoca, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2003
19. Nicolae Drăguşin, Totul nou pe frontul anticorupţiei, Editura Humanitas, 2021
20. Nicoleta Diaconu - Dreptul Uniunii Europene. Partea specială, Politicile Comunitare, Editura Lumina Lex, Bucureşti 2007
21. Octavian Manolache – Tratat de drept comunitar, ediţia a v-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti 2006
22. Romulus Neagu, O.N.U Adaptarea la cerinţele lumii contemporane, Editura Politică, Bucureşti, 1983Henry Kissinger, Ordinea Mondială, Editura RAO, 2015
23. Timofte Claudia Simona, Organizaţii Internaţionale,Editura Universităţii din Oradea, Oradea, 2010
24. Traian Tandin, Când judecătorii greșesc. Condamnați pe nedrept, Editura Neverland, 2022
25. Tudorel Toader, Marieta Safta, Dialogul Judecătorilor Constituționali, Editura Universul Juridic, 2015
26. Victoria Sanduța, Integritatea judiciară –problema cheie în reformarea justiției, Asociația judecătorilor „Vocea Justiției, Chișinău, 2020
27. Albert W. Alschuler, Law Without Values: The Life, Work, and Legacy of Justice Holmes, Publisher: University of Chicago Press, 2000
28. Andi Hoxhaj, The EU Anti-Corruption Report: A Reflexive Governance Approach (Law, Crime and Culture), Publisher: Routledge; 1st edition, 2019
29. Christian Adam, Michael W. Bauer, Miriam Hartlapp, Emmanuelle Mathieu, Taking the EU to Court: Annulment Proceedings and Multilevel Judicial Conflict (Palgrave Studies in European Union Politics), Publisher: Palgrave Macmillan; 1st ed. 2020 edition
30. David Ellsworth, Smith County Justice: A true story of crime and corruption, Independently published, 2019
31. Fiona McGaughey, Non-Governmental Organisations and the United Nations Human Rights System (Routledge Research in Human Rights Law), Publisher: Routledge; 1st edition, 2023
32. Ian Brownlie, Principles of Public International Law, Publisher: Oxford University Press, 1980
33. Karin Rammerstorfer, UNODC and the Global Programmes, Publisher: GRIN Verlag, 2008
34. Lon L. Fuller, The Morality of Law (The Storrs Lectures Series), Publisher: Yale University Press, 1969
35. Margot Horspool, Matthew Humphreys, European Union Law (Core Texts Series), Oxford University Press, 2021
36. Michael Johnston, Scott Fritzen, The Conundrum of Corruption: Reform for Social Justice (Routledge Corruption and Anti-Corruption Studies), Publisher: Routledge, 2020
37. Ray Fisman, Miriam A. Golden, Corruption: What Everyone Needs to Know, Oxford University Press, 2017
38. Werner Schroeder, Strengthening the Rule of Law in Europe: From a Common Concept to Mechanisms of Implementation (Modern Studies in European Law), Publisher: Hart Publishing, 2016

39. Иван Алексеев, Искусство дипломатии. Не победить, а убедить, Издательство: Дашков и К, 2015
40. Ицхак Кальдерон Адизес, Размышления о политике, Год выпуска 2015
41. Ли Куан Ю, Мой взгляд на будущее мира, Год выпуска 2017
42. În:https://www.csm.md
43. În:https://www.cna.md
44. În:https://procuratura.md
45. În:https://www.moldpres.md/news/2023/08/22/23006628

Recomandat
***Carolina CATAN**, dr. în drept, lector univ.*